

แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตำบลภูเงิน

อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงสร้างสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคมการสร้างควมยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4 ร่วมกับกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้าน กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้อง กับศักยภาพของพื้นที่โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของ เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่าง ถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-2
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-2
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-12
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน Participatory Rural Appraisal (PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-6

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 เขตการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1
คณะผู้จัดทำ	9-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจวัดอากาศจังหวัดศรีสะเกษ	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	2-7
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนเกษตรกร ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษปี 2566	2-13
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2566	2-14
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2565	2-15
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	5-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	6-7
7-1	กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-5
7-2	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-7
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ แผน 5 ปี (2568-2572)	7-8

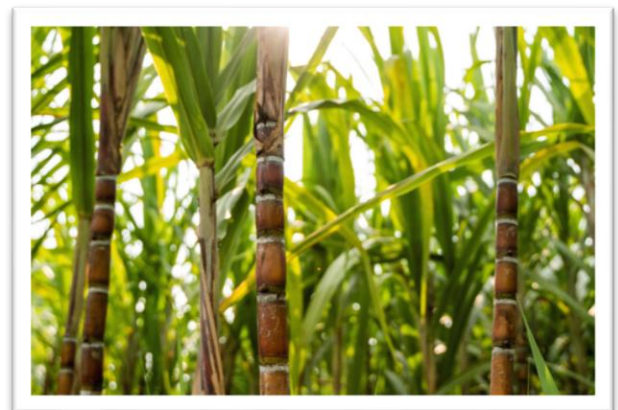
สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	2-1
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	2-11
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	3-6
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	4-5
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	4-7
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	6-9
7-1	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	7-4

บทที่ 1

บทนำ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการ พัฒนาอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอด ห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

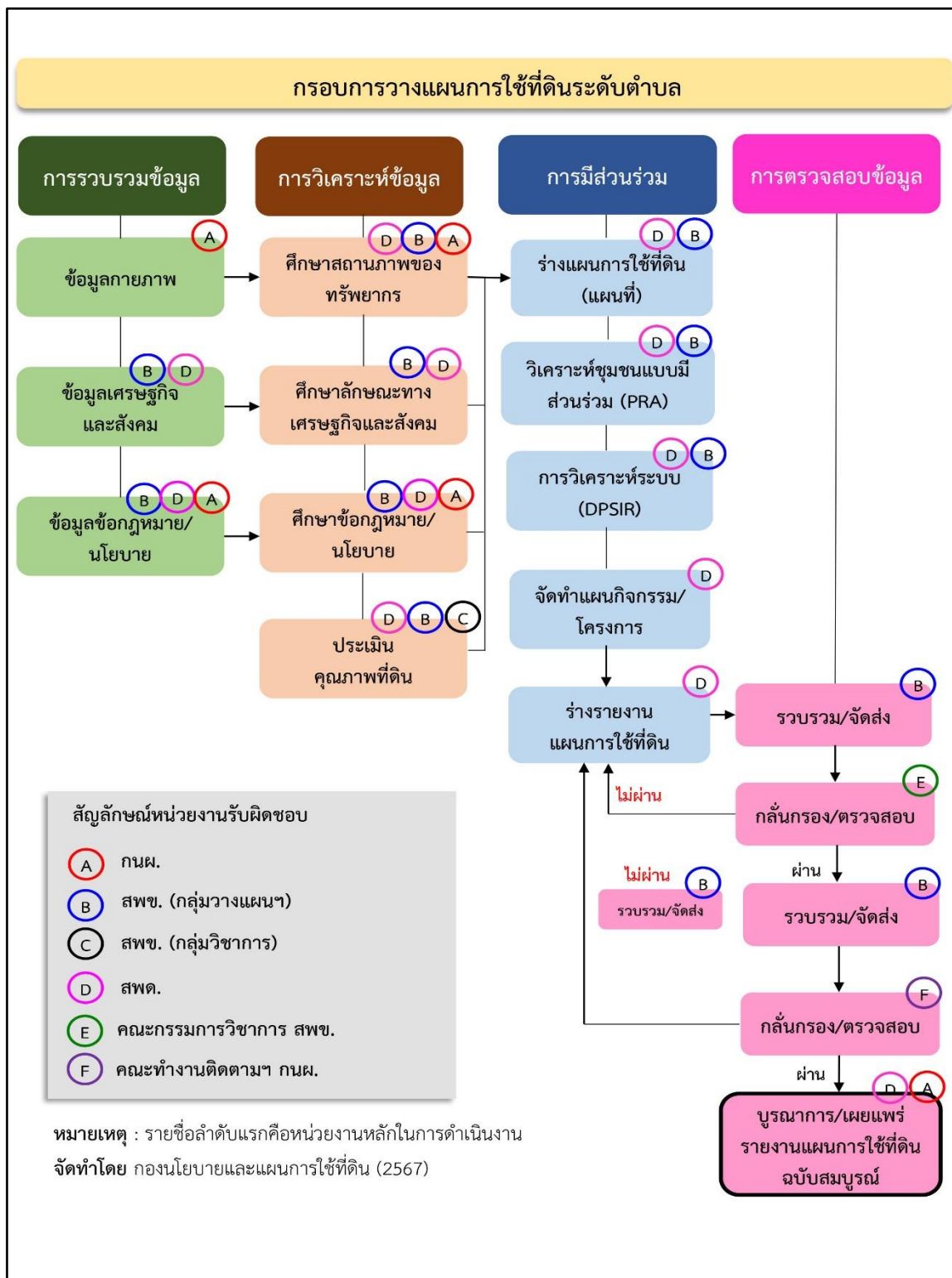
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

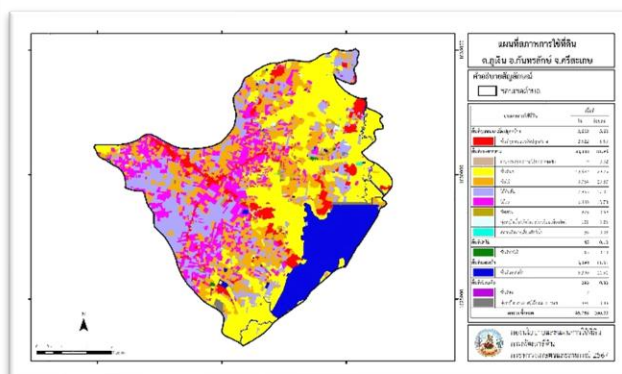
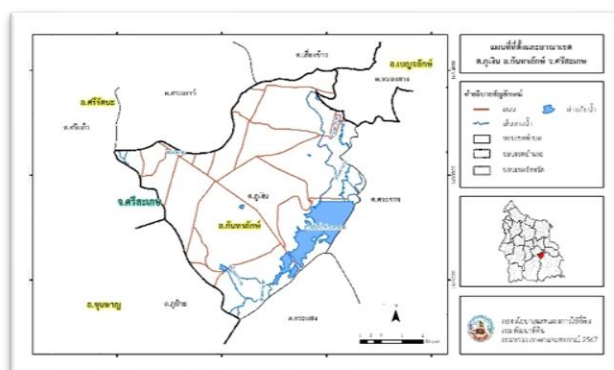
“ภูเงินน่าอยู่ เขตชุมชนธรรมมีความรู้ตลอดชีวิต เศรษฐกิจดี การคมนาคมสะดวก สุขภาพอนามัยดี สิ่งแวดล้อมไม่มีพิษ พัฒนาการบริการประชาชน” (องค์การบริหารส่วนตำบลภูเงิน, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

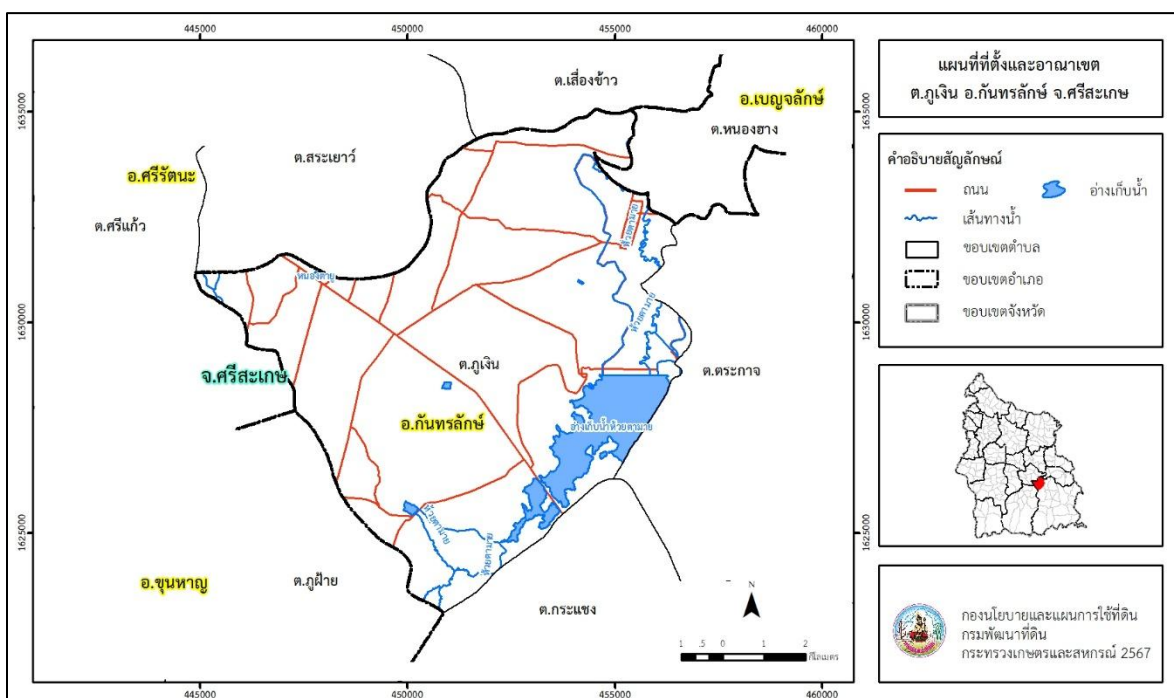
บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของ อำเภอกันทรลักษ์ มีพื้นที่ประมาณ 74.86 ตารางกิโลเมตร หรือ 46,788 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลสระยาว ตำบลเลื่องข้าว อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลภูฝ้าย อำเภوخุนหาญ ตำบลกระแซง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลหนองฮาง อำเภอเบญจลักษ์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลศรีแก้ว อำเภอสรีรัตนะ ตำบลภูฝ้าย อำเภوخุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 19 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านหนองตระกาศ	หมู่ที่ 11 บ้านหนองกระติง
หมู่ที่ 2 บ้านตมน้อย	หมู่ที่ 12 บ้านทางโค้ง
หมู่ที่ 3 บ้านนา	หมู่ที่ 13 บ้านศรีสมบูรณ์
หมู่ที่ 4 บ้านหิน	หมู่ที่ 14 บ้านนาชำ
หมู่ที่ 5 บ้านไพรงาม	หมู่ที่ 15 บ้านสันตสุข
หมู่ที่ 6 บ้านภูเงิน	หมู่ที่ 16 บ้านป่าโมง
หมู่ที่ 7 บ้านท่าพระ	หมู่ที่ 17 บ้านบุรพา
หมู่ที่ 8 บ้านนาสมบูรณ์	หมู่ที่ 18 บ้านนาเหนือ
หมู่ที่ 9 บ้านชำผักแว่น	หมู่ที่ 19 บ้านภูดิน
หมู่ที่ 10 บ้านภูคำ	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ และลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยตามาย

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) พบว่า ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.4 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 18.1 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,477.7 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 114 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 303.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 19 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดศรีสะเกษ ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETo) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนเมษายน ถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินไป เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายน ถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

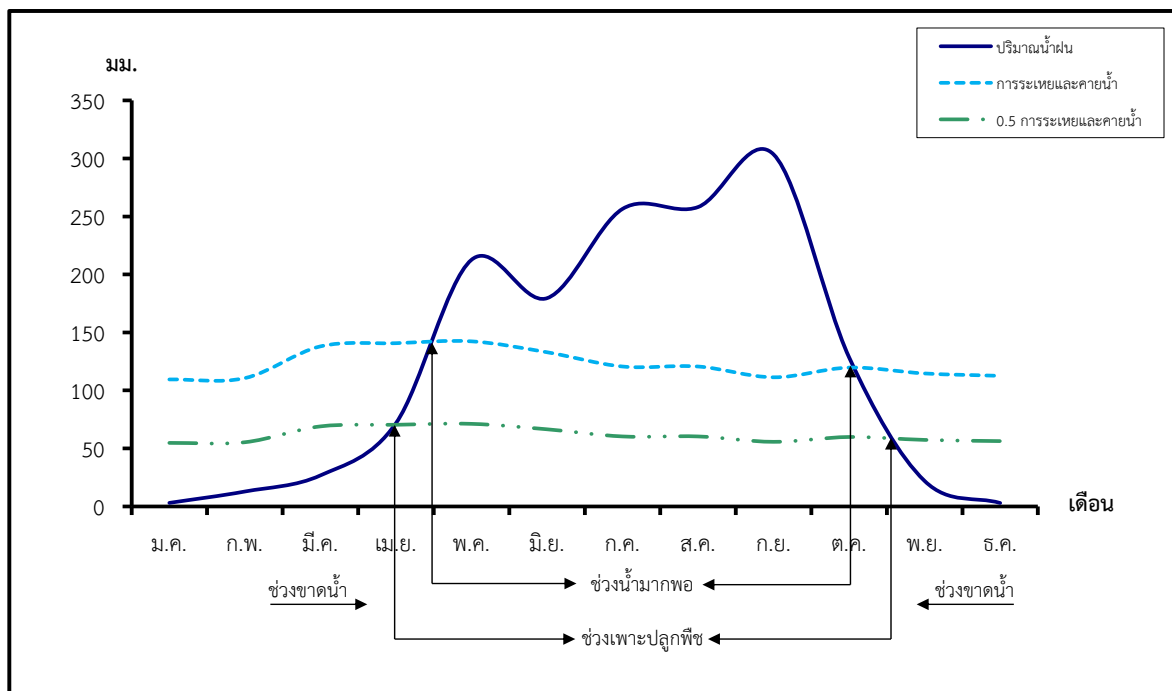
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ²	ปริมาณฝนใช้การ ²
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	18.1	31.1	24.0	68.0	3.0	0.9	109.4	3.0
ก.พ.	19.8	33.5	26.1	66.0	12.8	2.0	110.6	12.5
มี.ค.	22.9	35.7	28.6	66.0	26.7	4.2	138.0	25.6
เม.ย.	24.8	36.4	29.8	69.0	71.7	7.0	140.7	63.5
พ.ค.	25.5	35.0	29.4	76.0	212.6	14.4	142.3	140.3
มิ.ย.	25.6	34.1	29.1	78.0	179.5	14.7	132.9	127.9
ก.ค.	25.1	32.8	28.4	81.0	256.5	17.8	120.6	150.7
ส.ค.	25.1	32.4	28.1	83.0	258.1	19.3	120.6	150.8
ก.ย.	24.7	31.9	27.7	85.0	303.5	19.3	111.3	155.3
ต.ค.	23.8	31.6	27.2	80.0	128.5	10.5	119.7	102.1
พ.ย.	22.0	31.8	26.4	73.0	21.9	3.1	114.6	21.1
ธ.ค.	19.1	30.6	24.4	69.0	2.9	0.8	112.5	2.9
เฉลี่ย	23.0	33.1	27.4	74.5	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,477.7	114.0	1,473.1	955.7

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่าสภาพการใช้ที่ดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

2.5.1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,622 ไร่ หรือร้อยละ 5.60 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

2.5.2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 38,338 ไร่ หรือร้อยละ 81.96 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 9 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 13,682 ไร่ หรือร้อยละ 29.25 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาข้าว+ข้าวโพด และนาข้าว+มันสำปะหลัง เป็นต้น

3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 9,764 ไร่ หรือร้อยละ 20.87 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าวโพด และข้าวโพด/มันสำปะหลัง เป็นต้น

4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 7,955 ไร่ หรือร้อยละ 17.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ไม้ยืนต้น ร้าง/เสื่อมโทรม และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 6,448 ไร่ หรือร้อยละ 13.78 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทูเรียน ไม้ผลผสม และ ฝรั่ง เป็นต้น

6) พืชสวน มีเนื้อที่ 323 ไร่ หรือร้อยละ 0.69 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก และพืชสมุนไพร

7) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 121 ไร่ หรือร้อยละ 0.26 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า พืชไร่เลี้ยงสัตว์ และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 36 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 45 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 5,390 ไร่ หรือร้อยละ 11.51 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง และบ่อน้ำในไร่นา เป็นต้น

2.5.5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 393 ไร่ หรือร้อยละ 0.83 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่สลับไม้พุ่ม/ ไม้ละเมาะ เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า และทุ่งหญ้าธรรมชาติ เป็นต้น

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,622	5.60
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	2,334	4.99
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	189	0.40
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	1	-
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	22	0.05
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	40	0.09
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	15	0.03
U603	สุสาน ป่าช้า	21	0.04
A	พื้นที่เกษตรกรรม	38,338	81.96
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	9	0.02
A100	นาร้าง	27	0.06
A101	นาข้าว	12,909	27.59
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	709	1.52
A101+A204	นาข้าว+มันสำปะหลัง	36	0.08
A101+A502	นาข้าว+พืชผัก	1	-
A200	ไร่นา	73	0.16
A201	พืชไร่ผสม	8	0.02
A202	ข้าวโพด	753	1.61
A202/A204	ข้าวโพด/มันสำปะหลัง	335	0.72
A202/A403	ข้าวโพด/ทุเรียน	19	0.04
A203	อ้อย	43	0.09
A204	มันสำปะหลัง	8,471	18.10
A204/A302	มันสำปะหลัง/ยางพารา	19	0.04
A204/A403	มันสำปะหลัง/ทุเรียน	7	0.01

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A219	มันเทศ	28	0.06
A229	พริก	8	0.02
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	257	0.55
A301	ไม้ยืนต้นผสม	33	0.07
A302	ยางพารา	7,317	15.64
A302/A312	ยางพารา/กาแฟ	3	0.01
A303	ปาล์มน้ำมัน	157	0.34
A304	ยูคาลิปตัส	112	0.24
A305	สัก	51	0.11
A312/A411	กาแฟ/กล้วย	4	0.01
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	7	0.01
A317	หมาก	14	0.03
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	62	0.13
A401	ไม้ผลผสม	1,857	3.97
A403	ทุเรียน	2,037	4.35
A403/A404	ทุเรียน/เงาะ	42	0.09
A403/A411	ทุเรียน/กล้วย	316	0.68
A403/A414	ทุเรียน/ฝรั่ง	87	0.19
A403/A415	ทุเรียน/มะละกอ	11	0.02
A403/A416	ทุเรียน/ขนุน	6	0.01
A403/A419	ทุเรียน/มังคุด	10	0.02
A403/A425	ทุเรียน/มะกอกน้ำ มะกอกฝรั่ง	3	0.01
A403/A502	ทุเรียน/พืชผัก	9	0.02
A404	เงาะ	295	0.63

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

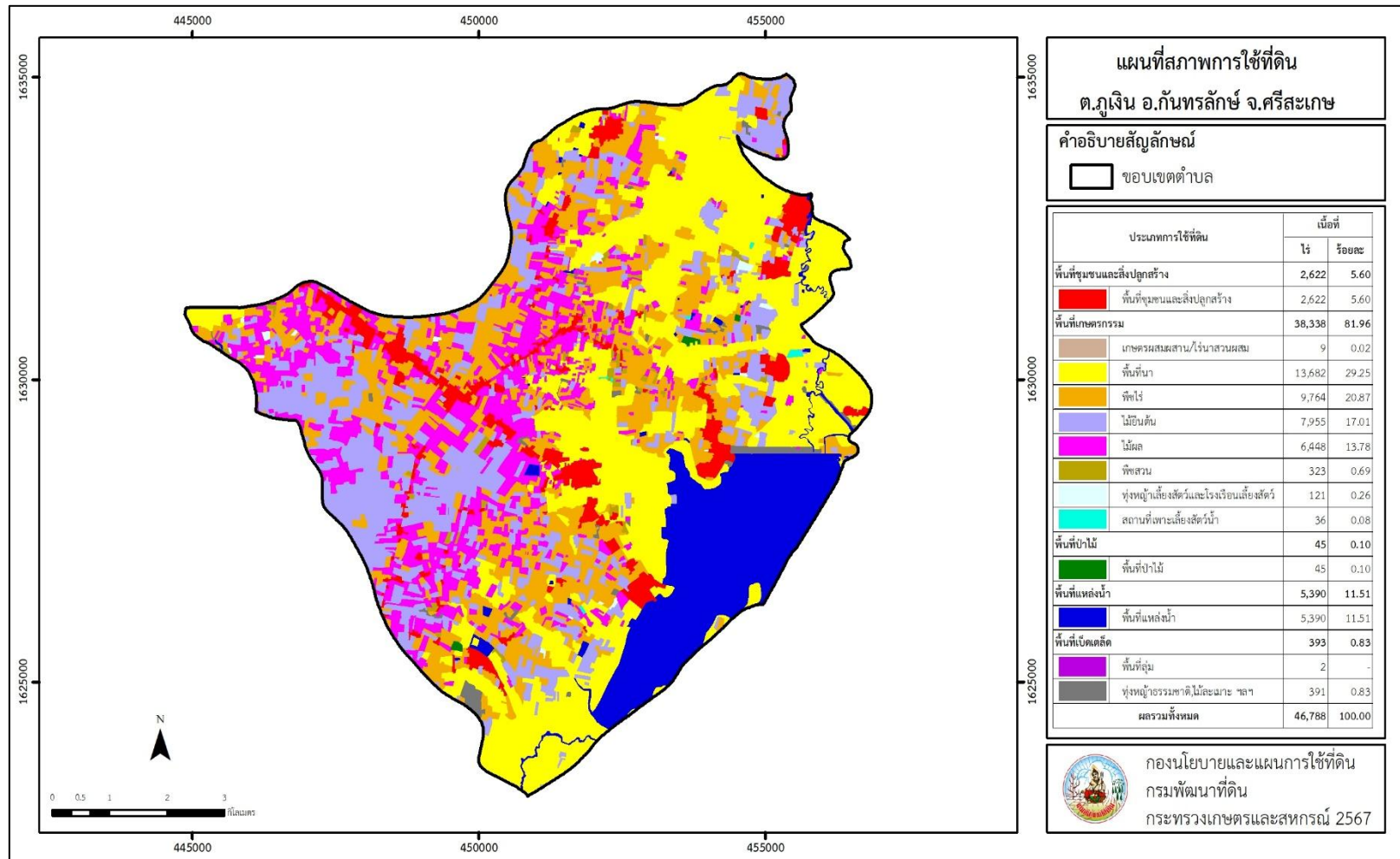
หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A404/A427	เงาะ/ส้มโอ	5	0.01
A405	มะพร้าว	28	0.06
A407	มะม่วง	142	0.30
A407/A413	มะม่วง/ลำไย	24	0.05
A407/A429	มะม่วง/มะปราง มะยงชิด	3	0.01
A408	มะม่วงหิมพานต์	21	0.04
A409	พุทรา	6	0.01
A410	น้อยหน่า	12	0.03
A411	กล้วย	521	1.11
A411/A414	กล้วย/ฝรั่ง	122	0.26
A411/A415	กล้วย/มะละกอ	8	0.02
A412	มะขาม	63	0.13
A413	ลำไย	40	0.09
A414	ฝรั่ง	621	1.33
A415	มะละกอ	10	0.02
A419	มังคุด	4	0.01
A419/A420	มังคุด/กลางสาด ลองกอง	23	0.05
A420	กลางสาด ลองกอง	4	0.01
A422	มะนาว	7	0.01
A425	มะกอกน้ำ มะกอกฝรั่ง	10	0.02
A426	แก้วมังกร	8	0.02
A429	มะปราง มะยงชิด	31	0.07
A502	พืชผัก	316	0.68
A509	พืชสมุนไพร	7	0.01
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	35	0.07

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	60	0.13
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	26	0.06
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	36	0.08
F	พื้นที่ป่าไม้	45	0.10
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	45	0.10
M	พื้นที่เปิดเตล็ด	393	0.83
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	88	0.19
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	212	0.45
M201	พื้นที่ลุ่ม	2	-
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	90	0.19
M405	พื้นที่ถม	1	-
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	5,390	11.51
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	153	0.33
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	48	0.10
W201	อ่างเก็บน้ำ	4,990	10.66
W202	บ่อน้ำในไร่นา	141	0.30
W203	คลองชลประทาน	58	0.12
ผลรวมทั้งหมด		46,788	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลภูเงิน มีประชากรรวม 12,233 คน แยกเป็นชาย 6,029 คน เป็นหญิง 6,204 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 163 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,629 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,895 ครัวเรือน หรือร้อยละ 52.22 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,734 ครัวเรือน หรือร้อยละ 47.78 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลภูเงิน	3,629	6,029	6,204	12,233
หมู่ที่ 1 หนองตระกาศ	195	372	378	750
หมู่ที่ 2 ตุ่มน้อย	218	360	407	767
หมู่ที่ 3 นา	301	576	596	1,172
หมู่ที่ 4 หิน	172	331	311	642
หมู่ที่ 5 ไพรงาม	174	313	321	634
หมู่ที่ 6 ภูเงิน	397	422	415	837
หมู่ที่ 7 ท่าพระ	243	410	428	838
หมู่ที่ 8 นาสมบูรณ์	88	187	182	369
หมู่ที่ 9 ชำผักแว่น	163	320	323	643
หมู่ที่ 10 ภูคำ	316	423	436	859
หมู่ที่ 11 หนองกระตัง	157	330	299	629
หมู่ที่ 12 ทางโค้ง	147	287	286	573
หมู่ที่ 13 ศรีสมบูรณ์	164	267	265	532
หมู่ที่ 14 นาขำ	142	231	243	474
หมู่ที่ 15 สันติสุข	224	290	364	654
หมู่ที่ 16 ป่าโมง	126	169	196	365
หมู่ที่ 17 บุรพา	65	134	142	276
หมู่ที่ 18 นาเหนือ	257	483	471	954
หมู่ที่ 19 ภูดิน	80	124	141	265

ที่มา : กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด¹⁾	3,629	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,895	52.22
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,734	47.78

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 46,788 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,629 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 12.89 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 38,338 ไร่ หรือร้อยละ 81.96 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 20.23 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ปลูกพืชไร่ และปลูกไม้ยืนต้น โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,895 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ มันสำปะหลัง และยางพารา เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ของกรมพัฒนาชุมชน ปี 2567 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 190,651.17 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 58,966.43 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 110,835.42 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 34,280.24 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 79,815.75 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 24,686.19 บาท ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลภูเงิน	99,750.22	33,672.29	28,842.55	28,386.11	190,651.17	58,966.43	110,835.42	34,280.24
หมู่ที่ 1 หนองตระกาศ	100,958.33	32,933.33	35,733.33	20,925.00	190,550.00	57,165.00	116,562.50	34,968.75
หมู่ที่ 2 ตุ่มน้อย	75,159.05	65,620.00	90,385.71	39,728.57	270,893.33	74,265.80	134,908.57	36,985.38
หมู่ที่ 3 นา	96,706.28	25,710.14	22,101.45	20,362.32	164,880.19	44,210.10	155,334.78	41,650.65
หมู่ที่ 4 หิน	78,878.05	32,146.34	21,455.28	17,845.53	150,325.20	46,109.73	118,991.87	36,498.75
หมู่ที่ 5 ไพราม	89,288.89	25,555.56	34,307.41	32,166.67	181,318.52	54,699.44	146,021.30	44,051.12
หมู่ที่ 6 ภูเงิน	134,811.52	29,052.36	12,630.37	2,141.36	178,635.60	67,296.65	107,734.03	40,586.19
หมู่ที่ 7 ท่าพระ	112,011.83	58,579.88	41,656.80	24,556.21	236,804.73	88,344.37	104,940.83	39,150.11
หมู่ที่ 8 นาสมบูรณ์	71,117.81	34,115.07	35,917.81	27,082.19	168,232.88	54,825.89	117,269.86	38,217.41
หมู่ที่ 9 ซำผักแว่น	46,166.56	40,194.03	46,403.73	44,094.43	176,858.76	43,970.41	43,762.10	10,880.08
หมู่ที่ 10 ภูคำ	133,841.35	35,182.21	18,755.77	16,892.79	204,672.12	56,990.36	107,895.19	30,043.11
หมู่ที่ 11 หนองกระทิง	100,542.64	33,762.79	18,279.07	19,441.86	172,026.36	57,342.12	135,651.16	45,217.05
หมู่ที่ 12 ทางโค้ง	42,632.35	18,326.47	17,048.09	41,975.00	119,981.91	51,637.78	71,041.18	30,574.68
หมู่ที่ 13 ศรีสมบูรณ์	104,836.27	11,421.57	9,519.61	48,186.27	173,963.73	53,608.16	36,297.06	11,185.20
หมู่ที่ 14 นาขำ	95,562.50	9,375.00	10,000.00	54,453.13	169,390.63	51,379.15	37,200.00	11,283.41
หมู่ที่ 15 สันติสุข	134,250.00	41,106.06	26,469.70	41,393.95	243,219.70	76,806.22	180,910.61	57,129.67

ตารางที่ 2-5 ต่อ

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
หมู่ที่ 16 ป่าโมง	88,578.31	11,445.78	14,939.76	57,144.58	172,108.43	52,518.38	38,420.48	11,723.90
หมู่ที่ 17 บุรพา	101,314.81	67,111.11	35,648.15	10,555.56	214,629.63	58,832.49	159,325.93	43,673.10
หมู่ที่ 18 นาเหนือ	108,484.69	38,598.16	46,852.77	37,337.42	231,273.05	64,883.83	116,865.05	32,786.58
หมู่ที่ 19 ภูดิน	54,756.10	4,878.05	10,878.05	39,731.71	110,243.90	57,215.19	34,492.68	17,901.27

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 16,379 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4A เนื้อที่ 1,116 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4B เนื้อที่ 23,805 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5A เนื้อที่ 776 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5B เนื้อที่ 21,091 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลภูเงิน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,477.7 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลภูเงิน มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ หนองตาย และห้วยตามาย

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยตามาย

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลภูเงิน มีจำนวน บ่อบาดาลราชการจำนวน 25 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 12 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 4 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Nad-sLB ชุดดินนาตุน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 149 ไร่ หรือร้อยละ 0.32 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Ndg-sLA ชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 19 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Ndg-sLB ชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 111 ไร่ หรือร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Sik-silA ชุดดินศรีขรภูมิ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนเปื้อน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,029 ไร่ หรือร้อยละ 4.34 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 8 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Ci-clB ชุดดินโคกชัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,735 ไร่ หรือร้อยละ 16.53 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Pho-sLA ชุดดินพล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,978 ไร่ หรือร้อยละ 6.36 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Pho-sLB ชุดดินพล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,020 ไร่ หรือร้อยละ 4.32 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Pp-sLB ชุดดินโพนพิสัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,639 ไร่ หรือร้อยละ 3.50 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Pp-gm-sLA/b ดินโพนพิสัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันนา มีเนื้อที่ 36 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Pp-gm-sLB/b ดินโพนพิสัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคันนา มีเนื้อที่ 2,247 ไร่ หรือร้อยละ 4.80 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Ssk-gcIA ชุดดินศรีสะเกษ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 347 ไร่ หรือร้อยละ 0.74 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน Ssk-gcIB ชุดดินศรีสะเกษ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 22,126 ไร่ หรือร้อยละ 47.29 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 5,352 ไร่ หรือร้อยละ 11.44 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 26,395 ไร่ หรือร้อยละ 56.41 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินโพนพิสัย (Pp) ดินโพนพิสัยที่มีจุดประสีเทา (Pp-gm) และชุดดินศรีสะเกษ (Ssk)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ci-clB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	6.0-7.0	4.5-5.5	<2	-	7,735	16.53
Nad-slB	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	149	0.32
Ndg-slA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	-	19	0.04
Ndg-slB	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	-	111	0.24
Pho-slA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	2,978	6.36
Pho-slB	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	53	0.11
Pho-slB*	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	1,967	4.21
Pp-gm-slA/b	0-2	0-50	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	36	0.08

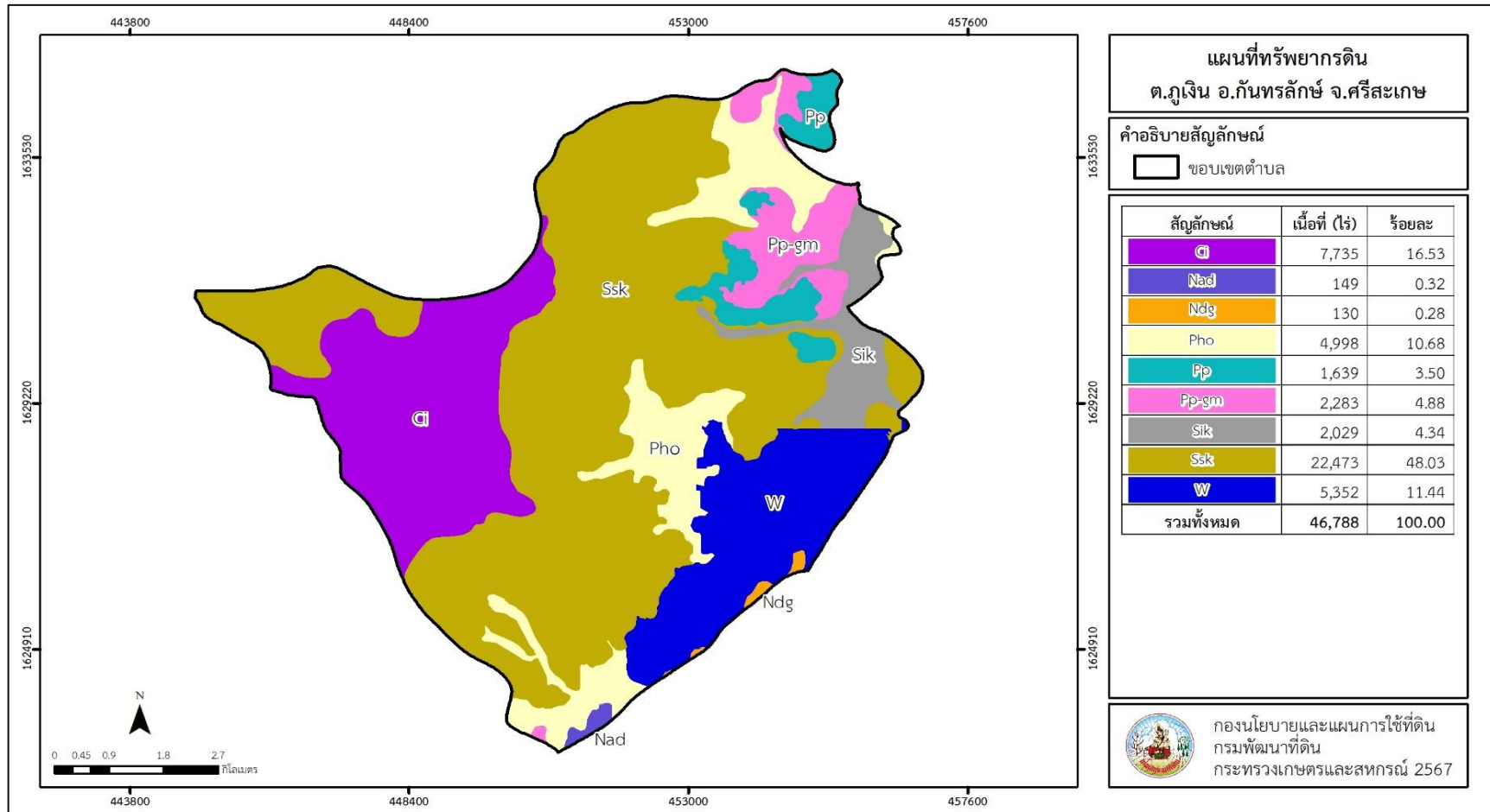
ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน Pp-gm-sLB/b	ความลาด ชัน (%)	ความ ลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัว เบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการ นำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึก ของ ชั้นจาโร ไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Pp-sLB	2-5	0-50	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	2,247	4.80
Sik-siLA	2-5	0-50	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	1,639	3.50
Ssk-gclA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	2,029	4.34
Ssk-gclB	0-2	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-7.0	4.5-5.5	<2	-	347	0.74
Ssk-gclB*	2-5	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-7.0	4.5-5.5	<2	-	21,967	46.95
W	2-5	0-50	ดี	ปาน กลาง	<10	<35	5.5-7.0	4.5-5.5	<2	-	159	0.34
รวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,352	11.44
											46,788	100.00

หมายเหตุ : 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา : กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลภูเงิน

- 1) ดินเสื่อมโทรม
- 2) การพังทลายของหน้าดิน
- 3) น้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภค
- 4) ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์
- 5) ปัญหาราคาผลผลิตต่ำ ต้นทุนสูง
- 6) ปัญหายาเสพติด

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกรในเขตตำบลภูเงิน มีความต้องการ ดังนี้

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม
- 2) แก้ไขปัญหาการพังทลายของหน้าดิน
- 3) แก้ไขปัญหาน้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภค
- 4) แก้ไขปัญหาขาดแคลนเมล็ดพันธุ์
- 5) แก้ปัญหาราคาสินค้าการเกษตร
- 6) แก้ไขปัญหายาเสพติด

จากความต้องการให้ช่วยแก้ปัญหาของชุมชนตำบลภูเงิน ต่างๆ พบว่า

1. กรณีแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม เนื่องจากในพื้นที่ตำบลภูเงิน เนื่องได้มีการเพาะปลูกพืชที่หลากหลาย ทำให้สภาพดินในพื้นที่เสื่อมโทรมจากการใช้ปุ๋ยเคมีและการใช้เครื่องจักรในพื้นที่มากเกินไป ทำให้ดินเสื่อมสภาพลง สถานีวิจัยพัฒนาที่ดินได้สนับสนุนการจัดอบรมการทำปุ๋ยอินทรีย์จาก พด.1 และปุ๋ยอินทรีย์น้ำ จาก พด.2 จะช่วยให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมี และจัดอบรมให้ความรู้วิธีการแก้ปัญหาดินยังงัยให้เหมาะสมกับการเพาะปลูกปลอดภัยจากการใช้สารเคมี

2. กรณีแก้ปัญหาการพังทลายของหน้าดิน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินมีสาเหตุทั้งที่เกิดจากธรรมชาติและเกิดจากการใช้ที่ดินที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตัวอย่างของปัญหา เช่น การชะล้างพังทลายของดิน ดินขาดอินทรีย์ และปัญหาที่เกิดจากสภาพธรรมชาติของดินร่วมกับการกระทำของมนุษย์ เช่น ดินเค็ม ดินเปรี้ยว ดินอินทรีย์ (พรุ) ดินทรายจัด และดินตื้น วิธีการแก้ปัญหาปลูกพืชคลุมดิน พืชตระกูลถั่ว เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน

3. กรณีแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภค บริโภค กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการขุดบ่อน้ำโครงการบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร ในพื้นที่ จากแผนการดำเนินงานที่ผ่านมามีการพัฒนาที่ดิน ดำเนินการแล้วเสร็จ ปี 2549-2567 เป็นจำนวน 34 บ่อ สนับสนุนโครงการบริหารจัดการน้ำใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตของเกษตรกร สำหรับการขุดเจาะบ่อบาดาล สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษได้ประสานเรื่องไปยังกรมทรัพยากรน้ำบาดาลจังหวัดศรีสะเกษ และการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ จัดทำระบบส่งน้ำ กระจายน้ำ นั้น องค์การบริหารส่วนตำบลภูเงิน มีแผนการดำเนินร่วมกับชลประทาน

4. กรณีการแก้ปัญหาเมล็ดพันธุ์ ต้นพันธุ์ มีราคาสูง เนื่องจากปัจจุบันเมล็ดพันธุ์พืช มีราคาที่สูงตามภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน วิธีการแก้ปัญหาสสนับสนุนพันธุ์พืช เมล็ดพันธุ์ ให้แก่เกษตรกรที่สนใจ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลภูเงิน

5. การแก้ไขปัญหาราคาผลผลิตของสินค้า ต้นทุนสินค้าการเกษตรมีราคาสูง กรมพัฒนาที่ดินได้เข้ามามีส่วนร่วมกับเกษตรกรใน ตำบลภูเงิน นำโครงการเกษตรอินทรีย์ และการขับเคลื่อนกลุ่มเกษตรกรด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS (ข้าว) ออกใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพิ่มมูลค่าทางสินค้าและประกันคุณภาพผลผลิต

6. การแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตำบลภูเงิน ทางสถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ ได้หาทางออกกับองค์การบริหารส่วนตำบลภูเงิน ส่งเสริมกีฬาต้านยาเสพติด พร้อมทั้งประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมารับทราบปัญหาและหาทางออกร่วมกัน

ผลจากการจัดทำกระบวนการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

- 1) **แรงขับเคลื่อน (Driver)** มี 4 ประการ คือ
 - 1.1 การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
 - 1.2 การเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่
 - 1.3 นโยบายของรัฐบาล
 - 1.4 สถานะเศรษฐกิจโลก
- 2) **แรงกดดัน (Pressure)** ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 5 ประการ คือ
 - 2.1 การเผาไหม้จากมนุษย์
 - 2.2 การขยายตัวของชุมชน
 - 2.3 การเพิ่มของจำนวนประชากร
 - 2.4 การเปลี่ยนแปลงนโยบายของภาครัฐ
 - 2.5 ราคาสินค้า
- 3) **สถานะ (State)** ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 6 ประการ คือ
 - 3.1 ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน
 - 3.2 แหล่งน้ำต้นเงิน
 - 3.3 ราคาต้นทุนของสินค้า
 - 3.4 ราคาผลผลิตตกต่ำ
 - 3.5 ปัญหายาเสพติด
 - 3.6 ปัญหาหนี้สินในครัวเรือน
- 4) **ผลกระทบ (Impact)** ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 6 ประการ คือ
 - 4.1 ปลูกพืชไม่ได้ผลผลิตตามเป้าหมาย
 - 4.2 น้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค
 - 4.3 น้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร
 - 4.4 ปัญหาคุณภาพชีวิต
 - 4.5 ปัญหาสุขภาพ
 - 4.6 ปัญหาหนี้สิน

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบันและอนาคตดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

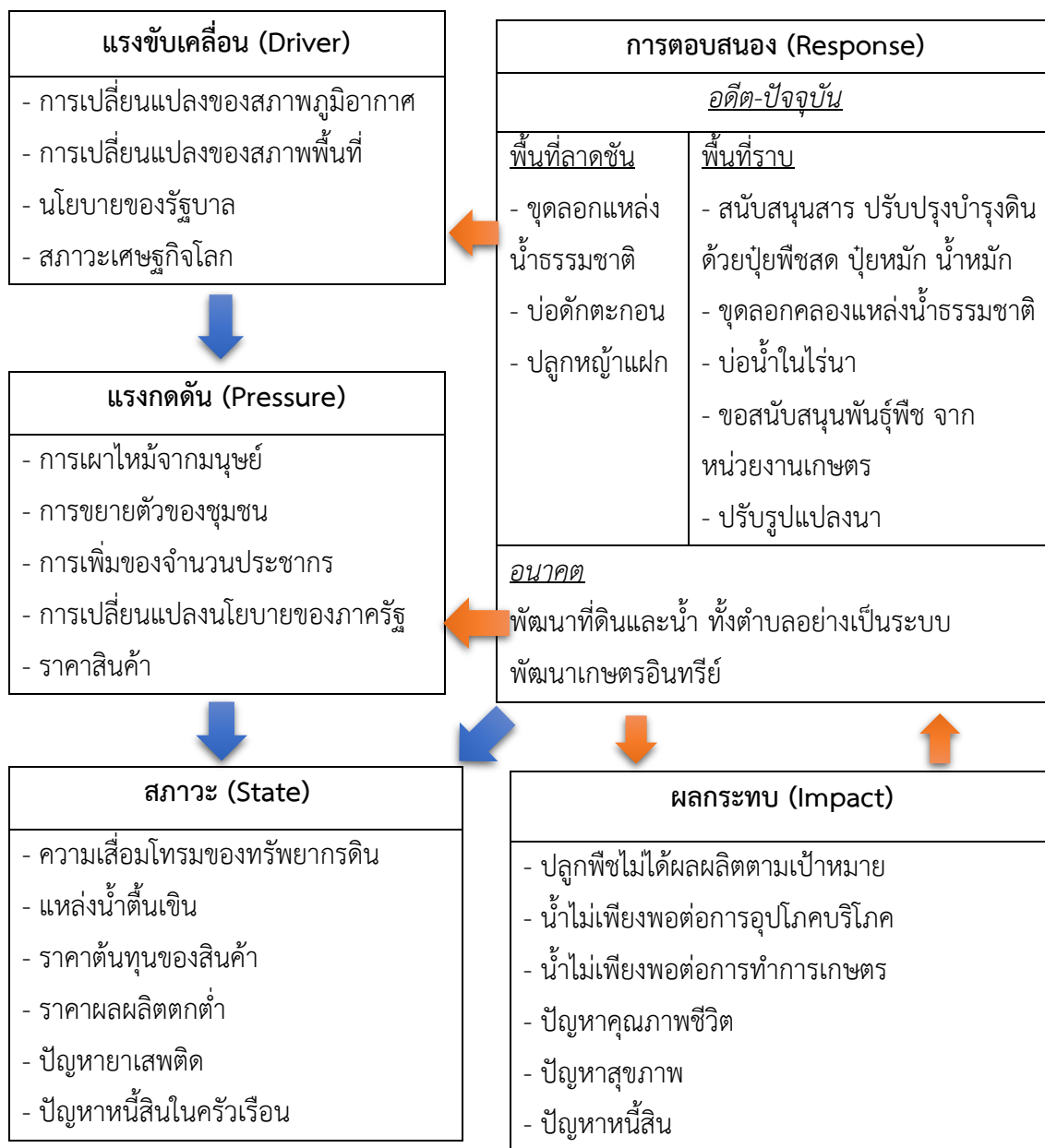
- 5.1) ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ
- 5.2) บ่อตักตะกอน
- 5.3) ปลุกหญ้าแฝก

พื้นที่ราบ

- 5.4 สนับสนุนสาร ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก
- 5.5 ขุดลอกคลองแหล่งน้ำธรรมชาติ
- 5.6 บ่อน้ำในไร่นา
- 5.7 ขอสนับสนุนพันธุ์พืช จากหน่วยงานเกษตร
- 5.8 ปรับรูปแบบแปลงนา

อนาคต

- พัฒนาที่ดินและน้ำทั้งตำบลอย่างเป็นระบบ - พัฒนาเกษตรอินทรีย์ ดังในรูปที่ 4.1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์ โดยระบบ DPSIR ของตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.2.1 พื้นที่ลุ่ม

1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง มิถุนายน และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวเหนียวอุบล 2 ข้าวขาวหอมมะลิ105 และข้าวเหนียว กข 6

2) เกษตรผสมผสาน เกษตรกรจะทำเกษตรผสมผสานมีการขุดเจาะน้ำบาดาล สระเก็บน้ำ จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม ซึ่งสามารถปลูกพืชได้เกือบตลอดปี

4.2.2 พื้นที่ดอน

1) มันสำปะหลัง เกษตรกรจะปลูกมันสำปะหลัง ช่วงต้นฤดูฝนระหว่างเดือนเมษายน ถึง พฤษภาคม ซึ่งจะมีอายุจากวันปลูกถึงเก็บเกี่ยวประมาณ 10 - 14 เดือน

2) อ้อย เกษตรกรจะปลูกอ้อย ที่นิยมเพาะปลูก ได้แก่ อ้อยตอ อ้อยปลูก

3) ไม้ผล ที่นิยมเพาะปลูก ทุเรียน เงาะ ลองกอง กระท้อน ไม้

4) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูก ได้แก่ ยางพารา สัก ไม้ และยางนา

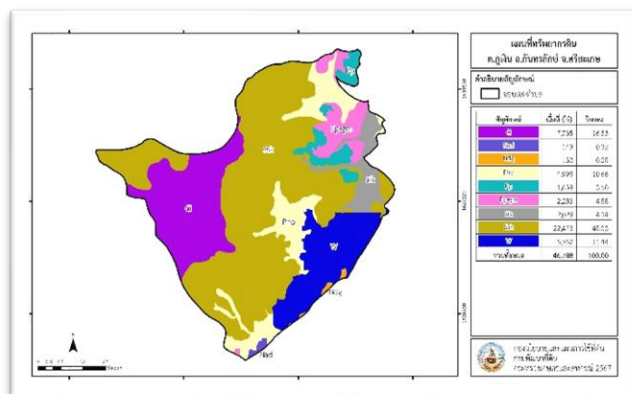

เดือน ชนิดพืช	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค
บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม												
1.ข้าว												
2.เกษตร ผสมผสาน												
บริเวณพื้นที่ดอน												
1.มัน สำปะหลัง												
2.พืชไร่												
3.ไม้ผล												
4.ไม้ยืนต้น												

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว ทุเรียน มังคุด เงาะ มันสำปะหลัง ถั่วฝักยาว ฝรั่ง มะกอกน้ำ มะปราง มะละกอ

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วยที่ดิน	ข้าว	ทุเรียน	มังคุด	เงาะ	มันสำปะหลัง	กล้วย	ฝรั่ง	มะกอกน้ำ	มะปราง	มะละกอ
Ci-clB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Nad-slB	S2ewons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns	S2ons	S2ons	S2ns	S2ons
Ndg-slA	S2os	S2os	S2os	S2os	S2os	S2s	S2os	S2os	S2s	S2os
Ndg-slB	S2ewos	S2os	S2os	S2os	S2os	S2xs	S2os	S2os	S2s	S2os
Pho-slA	S3o	S2os	S2os	S2os	S2os	S2s	S2os	S2os	S2s	S2os
Pho-slB	S3o	S2os	S2os	S2os	S2os	S2s	S2os	S2os	S2s	S2os
Pho-slB*	S3o	S2os	S2os	S2os	S2o	S2s	S2o	S2os	S2s	S2o
Pp-gm-slA/b	S2ron	N	N	N	S3r	S3r	S3r	N	N	S3r
Pp-gm-slB/b	S2ewrons	N	N	N	S3r	S3r	S3r	N	N	S3r
Pp-slB	S3o	N	N	N	S3r	S3r	S3r	N	N	S3r
Sik-silA	S2s	S3o	S3o	S3o	N	S2ns	N	S3o	S3o	S3o
Ssk-gclA	S3o	N	N	N	S3r	S2sn	S3r	N	N	S3r
Ssk-gclB	S3o	N	N	N	S3r	S3r	S3r	N	N	S3r
Ssk-gclB*	S3o	N	N	N	S3r	S3r	S3r	N	N	S3r

หมายเหตุ : * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน

w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร

r = สภาพการหยั่งลึกของราก

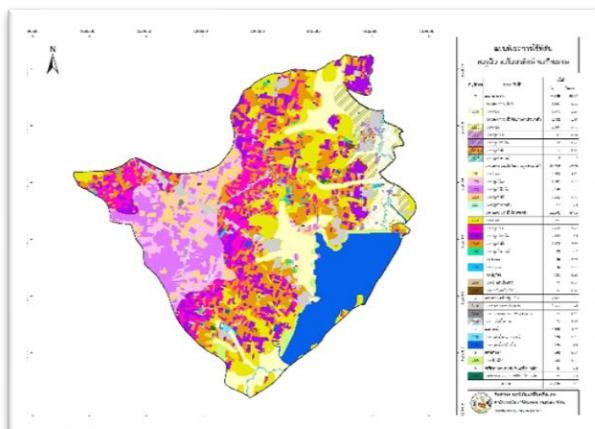
o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช

n = ความจุในการดูดยึดธาตุอาหาร

s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาที่ดินระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น

ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับการต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ สามารถกำหนดออกเป็น 5 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้คือพื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมายซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกินมีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ เขตประมง เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 38,338 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 81.94 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดที่ตำบลเนื่องจากมีระบบชลประทานสามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝนโดยเฉพาะข้าวนาปรังและพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดีและนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 1,541 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.29 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด พืชตระกูลถั่ว

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดัดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 2,080 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.45 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น พืชตระกูลถั่ว

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2212) มีเนื้อที่ 53 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง มะพร้าว

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2213) มีเนื้อที่ 198 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.42 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยาง สัก ประดู่

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2214) มีเนื้อที่ 70 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด ถั่ว

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2215) มีเนื้อที่ 2 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ พืชตระกูลถั่ว

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลักซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 4,080 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 8.72 ของเนื้อที่ตำบล และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 1,987 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.25 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ทุเรียน เงาะ กระท้อน ลองกอง

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 3,499 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 7.48 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 2,322 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.96 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ถั่ว ข้าวโพด ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อย

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 47 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.1 ของเนื้อที่ตำบล โดยพืชที่เพาะปลูก ได้แก่ ขมิ้น สดอ

(3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 5,981 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 12.78 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 4,408 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.42 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ทุเรียน เงาะ ลำไย ลองกอง

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 4,258 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3,499 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ 4,258

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 7,372 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 15.76 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 283 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.60 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ ดาวเรือง พืชผักสวนครัว

(4) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 36 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

(5) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 121 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.26 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตคือ ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 40 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล โดยชนิดของหญ้าที่พบ ได้แก่ หญ้าเนเปียร์ หญ้าลูซี่

(2) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 81 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบ ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงโค - กระบือ โรงเรือนเลี้ยงไก่

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,622 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.60 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต เขตใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,530 ไร่ หรือ คิดเป็น ร้อยละ 5.41 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชน ชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่างๆ

- เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 22 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อ ผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่างๆ

- และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 70 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่ พักผ่อน ท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 5,390 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5,390 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

- เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 195 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.42 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

- เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 5,195 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 11.10 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ได้แก่ คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.4 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 393 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.84 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ ได้แก่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.5 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 45 ไร่ หรือ คิดเป็น ร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตาม กฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่(ไร่)	ร้อยละ
2	เขตเกษตรกรรม	38,338	81.94
	เขตเกษตรกรรมชั้นดี	1,541	3.29
2110	เขตทำนา	1,541	3.29
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง (ประเภทที่ 1)	2,403	5.14
2211	เขตทำนา	2,080	4.45
2212	เขตปลูกไม้ผล	53	0.11
2213	เขตปลูกไม้ยืนต้น	198	0.42
2214	เขตปลูกพืชไร่	70	0.15
2215	เขตปลูกพืชทางเลือก	2	-
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง (ประเภทที่ 2)	11,935	47.67
2221	เขตทำนา	4,080	8.72
2222	เขตปลูกไม้ผล	1,987	4.25
2223	เขตปลูกไม้ยืนต้น	3,499	7.48
2224	เขตปลูกพืชไร่	2,322	4.96
2225	เขตปลูกพืชทางเลือก	47	0.10
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ	22,302	47.67
2310	เขตทำนา	5,981	12.78
2320	เขตปลูกไม้ผล	4,408	9.42
2330	เขตปลูกไม้ยืนต้น	4,258	9.10
2340	เขตปลูกพืชไร่	7,372	15.76
2350	เขตปลูกพืชทางเลือก	283	0.60
	เขตประมง	36	0.08
2400	เขตประมง	36	0.08
	เขตปศุสัตว์	121	0.26
2510	เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	40	0.09

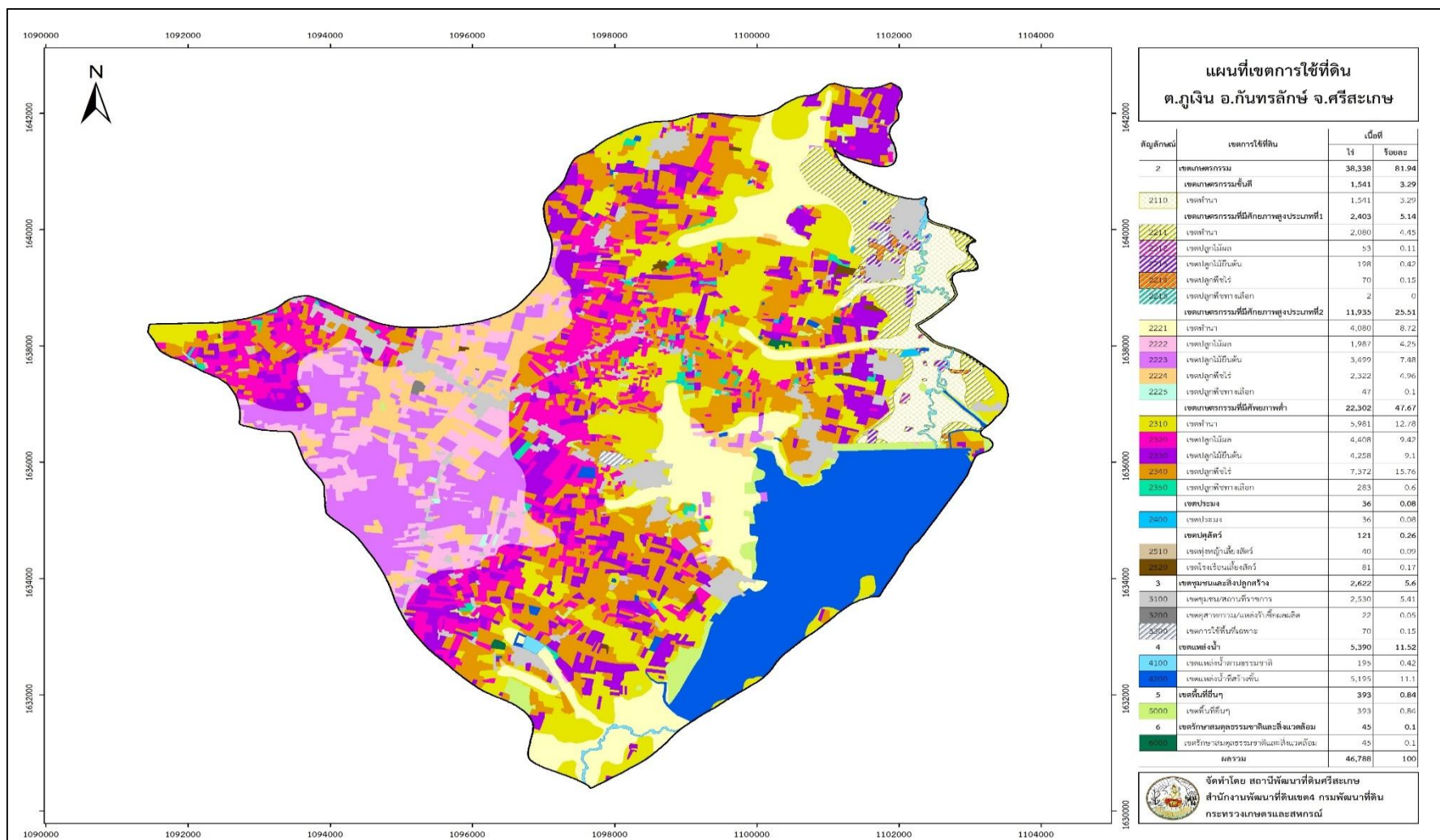
ตารางที่ 6-1 ต่อ

	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่(ไร่)	ร้อยละ
2520	เขตโรงเรียนเลี้ยงสัตว์	81	0.17
3	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,622	9.02
3100	เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,530	5.41
3200	เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	22	0.05
3300	เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	70	0.15
4	เขตแหล่งน้ำ	5,390	11.52
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	195	0.42
4200	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	5,195	11.10
5	เขตพื้นที่อื่นๆ	393	0.84
5000	เขตพื้นที่อื่น ๆ	393	0.84
6	เขตรักษาสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	45	0.10
6000	เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	45	0.10
	รวมทั้งหมด	46,788	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆและงบประมาณ ที่จะดำเนินการ ปีงบประมาณ 2568-2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลภูเงิน เสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภูเงิน เพื่อมีมติให้ความเห็นชอบร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ เสนอกิจกรรม โครงการ เป้าหมายและงบประมาณ รายงานต่อไปยังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

7.2.1 เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

(1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ และพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี

(2) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด

(3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินกรด-ด่าง ด้วยปูนโดโรไมล์

(4) การบริหารจัดการดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ

(5) จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

(1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ

(2) โครงการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และฟื้นฟูพื้นที่เกษตรกรรมด้วยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) พื้นที่ขาดแคลนน้ำ มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (2) โครงการบริหารจัดการดินและน้ำทั้งบนดินและใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งฯ

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเกษตรจังหวัด)

2) เขตประมง

ส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (สำนักงานประมงจังหวัด)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ตำบลภูเงิน เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567 ได้มีความต้องการดำเนินการแก้ปัญหาเกี่ยวกับดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ แปลงเกษตรไม่มีทางสาธารณประโยชน์ ปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสมกับที่ดิน

เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลภูเงิน ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 4 ประการ คือ 1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม 2) แหล่งน้ำตื้นเขิน 3) ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ 4) ปัญหายาเสพติดในชุมชน ปัญหาดังกล่าวนี้นำส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม ในกรณีดินเสื่อมโทรม

จากปัญหาความเสื่อมโทรมของพื้นที่ตำบลภูเงิน เกิดจากปัญหา ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ จากการวิเคราะห์ความลาดชันของตำบลภูเงิน ซึ่งมีเนื้อที่รวม 46,788 ไร่ พบว่า ระดับความลาดชัน 5-15 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,411 ไร่ ร้อยละ 15.84 ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,542 ไร่ ร้อยละ 3.30 เปอร์เซ็นต์ ความลาดชัน 0-2 มีเนื้อที่ 37,835 ร้อยละ 80.86 เปอร์เซ็นต์ (ดังรูปที่ 7-1)

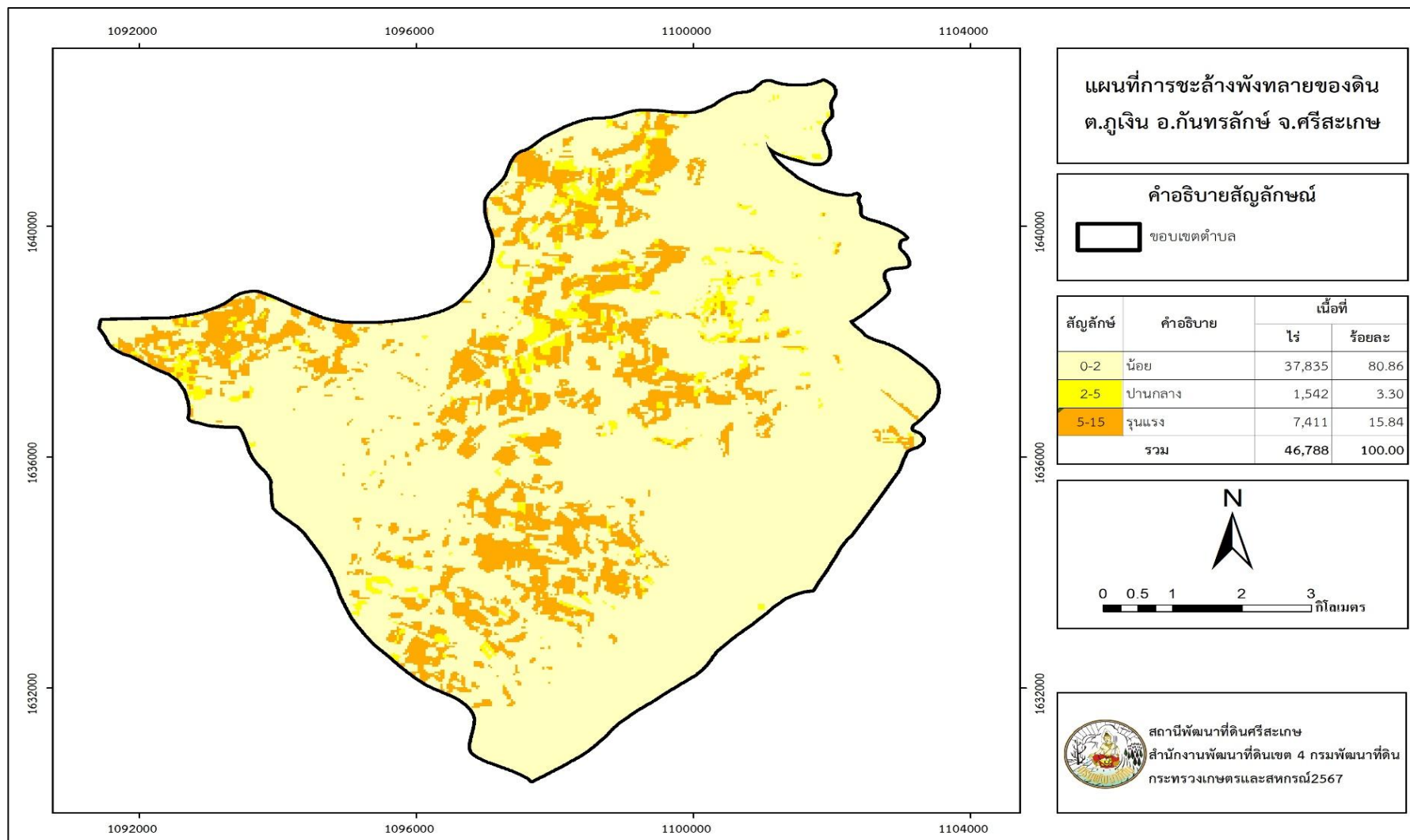
ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของดินนั้นจะรวมถึง ขาดความรู้การจัดการดิน การเข้าใจถึง การปรับปรุงบำรุงดินให้ถูกวิธี เนื่องจากการใช้ปุ๋ยเคมีที่มากเกินไป ทำให้โครงสร้างของดินขาดความอุดม สมบูรณ์ และส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดการพังทลายของหน้าดิน

สำหรับปัญหาการขาดแคลนน้ำ เนื่องจากมีประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้มีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เพิ่มขึ้น การทับถมของตะกอนดินแหล่งน้ำจืดขึ้น รวมทั้งเกิดภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ฝนทิ้งช่วง ฝนตกน้อย เกิดความแห้งแล้ง และทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำ และในบางพื้นที่มีปัญหาการขุดเจาะ บาดาลเจอน้ำเค็ม ซึ่งบางช่วงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค ตำบลภูเงิน จึงมีข้อเสนอ คือ “การจัดการน้ำ” เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตร จะสรุปได้ว่ามี 6 ประการ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำ คลองระบายน้ำ (2) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่ออนุรักษ์ดินและ น้ำ (3) ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (4) เพิ่มแหล่งน้ำด้วยระบบสูบน้ำจากพลังงาน แสงอาทิตย์ (5) บ่อบาดาลเพื่อการเกษตร (6) ระบบส่งน้ำเพื่อการเกษตร

ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากการทำการเกษตรที่ใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลักใน การทำการเกษตร และปุ๋ยเคมีมีราคาสูงในปัจจุบัน วิธีการแก้ปัญหา แนะนำการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ลดการใช้ ปุ๋ยเคมี

ปัญหายาเสพติด ในปัจจุบันปัญหายาเสพติดพบมากมาเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ เนื่องจาก เครียดจากการตกงาน การคบเพื่อน และสื่อโซเชียลที่เข้าถึงง่าย และปัญหาด้านอื่น ๆ วิธีการจัดการ เบื้องต้นองค์การบริหารส่วนตำบลภูเงิน ได้มีกิจกรรมจัดงานกีฬาต้านยาเสพติด เพื่อช่วยหาทางออกให้ คนในชุมชนหันมาออกกำลังกายห่างไกลยาเสพติด

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ ว่า “การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใด หมู่บ้านหนึ่งหรือวิธีการใดวิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำทั้งตำบลภูเงิน ได้โดย ลื่นเชิง การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานสามารถสร้างเสถียรภาพในการบริหาร จัดการน้ำได้โดยสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดทั้งปี ทำให้เกษตรกรลดต้นทุนผลผลิตได้”

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1.เขตทำนา เนื้อที่ 13,682 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	1,585,000
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	150,000
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	35,000
	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	75,000
	1.4 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	975,000
	1.5 การรณรงค์ไถกลบตอซัง	200,000
	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	150,000
	1.7 โครงการสาธิตการทำการใช้ปุ๋ยหมัก	-
	2. การบริหารจัดการน้ำ	1,160,000
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	460,000
	2.2 โครงการบริหารจัดการดินและน้ำทั้งบนดินและใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งฯ	300,000
	2.3 โครงการพัฒนาที่ดินเพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-map	400,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,000,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	500,000
	3.2 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การพัฒนาพื้นที่ดินเค็ม	500,000

ตารางที่ 7-1 ต่อ

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
2.เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 9,764 ไร่ 3.เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 7,955 ไร่ 4.เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 6,448 ไร่ 5.เขตปลูกพืชสวน เนื้อที่ 323 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 150,000 1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 35,000 1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 75,000 1.4 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ 975,000 1.5 การรณรงค์เฝ้าติดตาม 200,000 1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 150,000 1.7 โครงการสาธิตการทำปุ๋ยหมัก - 2. การบริหารจัดการน้ำ 1,540,000 2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 1,040,000 2.2 โครงการบริหารจัดการดินและน้ำทั้งบนดินและใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งฯ 500,000 3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน 1,200,000 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 1,200,000	1,585,000 150,000 35,000 75,000 975,000 200,000 150,000 - 1,540,000 1,040,000 500,000 1,200,000 1,200,000
6.เขตประมง เนื้อที่ 36 ไร่	1. การบริหารจัดการน้ำ 1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาดไม่ต่ำกว่า 1,260 ลบ.ม. 300,000	300,000 300,000
7.เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 121 ไร่	1. การบริหารจัดการน้ำ 1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาดไม่ต่ำกว่า 1,260 ลบ.ม. 100,000	100,000 100,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1.การปรับปรุงบำรุงดิน 2.การบริหารจัดการน้ำ 3.การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	5,387,500 3,100,000 2,200,000
รวมเขตเกษตรกรรม	รวมแผนงาน/โครงการ	10,687,500

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ
1.เขตเกษตรกรรม เนื้อที่ 38,338 ไร่	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต
1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 13,682 ไร่	1) โครงการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด/องค์การบริหารส่วนตำบลภูเงิน)
1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 9,764 ไร่	การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต
1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 7,955 ไร่	1) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร เครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
1.4 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 6,448 ไร่	2) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
1.5 เขตปลูกพืชสวน เนื้อที่ 332 ไร่	3) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือกและเกษตรผสมผสาน (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
1.6 เขตประมง เนื้อที่ 36 ไร่	4) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
1.7 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 121 ไร่	5) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
	6) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
	7) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
	8) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
	9) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กรมการข้าว, กรมส่งเสริมการเกษตร)
	10) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี (กรมพัฒนาที่ดิน, สำนักงานเกษตรจังหวัด)
	11) โครงการพลังงานไฟฟ้าแสงอาทิตย์ (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน)

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ แผน 5 ปี (พ.ศ.2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	ปีงบประมาณ					รวม	ปีงบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
	1.การปรับปรุงบำรุงดิน		2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตเกษตรกรรม	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	พด.
เขตทำนา,พืชไร่	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	500	500	500	500	500	2,500	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	35,000	พด.
เขตทำนา,พืชไร่,ไม้ผล	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สาร อินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	3	2	2	2	2	11	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000	พด.
เขตทำนา,พืชไร่,ไม้ผล	1.4 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	กลุ่ม	-	-	1	1	1	3	-	-	325,000	325,000	325,000	975,000	พด.
เขตทำนา,พืชไร่,ไม้ผล	1.5 การรณรงค์เฝ้ากลบตอซัง	ไร่	100	100	100	100	100	500	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	พด.
เขตทำนา	1.6 ส่งเสริมการปรับปรุงดินกรด	ไร่	40	40	40	40	40	200	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	พด.
เขตทำนา,พืชไร่,ไม้ผล	1.7 โครงการสาธิตการทำปุ๋ยหมัก	ตัน	30	30	30	30	30	150	-	-	-	-	-	-	พด.

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วย นับ	ปีงบประมาณ					รวม	ปีงบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตเกษตรกรรม นาข้าว	2..การบริหารจัดการ น้ำ		2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
	2.1 การก่อสร้าง แหล่งน้ำในไร่นานอก เขตชลประทาน	บ่อ	3	2	5	5	5	20	60,000	40,000	100,000	100,000	100,000	400,000	พด.
	2.2 โครงการบริหาร จัดการดินและน้ำทั้ง บนดินและใต้ดินใน พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งฯ	บ่อ	-	-	20	-	-	20	-	-	500,000	-	-	500,000	พด.
	2.3 โครงการพัฒนา ที่ดินเพื่อสนับสนุน การปรับเปลี่ยนการ ผลิตในพื้นที่ไม่ เหมาะสมตาม Agri- map	ไร่	200	-	-	-	-	200	400,000	-	-	-	-	400,000	พด.
เขตเกษตรกรรม, เขตแหล่งน้ำ	3. การฟื้นฟูและ ป้องกันการใช้ พังทลายของดิน														พด.
	3.1 การปลูกหญ้า แฝกเพื่อการอนุรักษ์ ดินและน้ำ	กล้า	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พด.

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2556. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- _____. 2566. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 พฤษภาคม 2567.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2566. แหล่งที่มา: <https://ebmn.cdd.go.th/>, 1 มิถุนายน 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>, 15 พฤษภาคม 2567.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล). กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2567 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และคำรณ ไทรฟัก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลภูเงิน. 2567. วิสัยทัศน์ พันธกิจ. แหล่งที่มา: <http://www.khaotor.go.th/vision.html>, 1 พฤษภาคม 2567.

คณะผู้จัดทำ

นายสาคร เหมือนตา

นางวรดา สติมัน

นางสาวจันเพ็ญ เขตสกุล

นางสาวศศิธร สดไธสง

ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ

นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

นักวิชาการเกษตร

เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ ต.หนองไผ่ อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ 3300

โทร 045-814642

E-mail ssk01@ldd.go.th